

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Рада молодих учених та спеціалістів

І С Т О Р І О Г Р А Ф І Я

Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції
викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

Одеса
2023

УДК 300.3+301+930.1; 911.3 (477.74).

Історіосфера. Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. — Одеса : Ун-т Ушинського, 7–8 квітня 2023 р. — 124 с.

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

Протокол № 9 від 30 березня 2023 р.

ISBN 966-7965-01-5

© Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Позиція авторів може не співпадати з думкою редакційної колегії.

Відповідальний редактор —
д. філос. н., проф. **Ю. А. Добролюбська**

Редакційна колегія:

- д. філос. н., проф. **Є. Р. Борінштейн** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **А. О. Добролюбський** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **С. В. Іванова** (Інститут археології НАН України);
д. іст. н., проф. **А. В. Красножон** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. Є. Ліхачова** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **В. В. Окорокова** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **В. А. Савченко** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **З. М. Агаманюк** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. М. Присяжнюк** (Ун-т Ушинського).

благополуччю на планеті» [6]. Така сутність нової концепції музею, прийнятої в ряді держав світу, і стала основою для проведення нової музейної політики в Нідерландах. На цій підставі можна припускати подальший розвиток та вдосконалення голландських музеїв, досвід яких може виявитися корисним і для інших країн, особливо включаючи вітчизняну музейну політику.

1. Бражников А. А. Музейная политика Нидерландов: от истории к современности. Научная палитра: электрон. науч. журн. 2021. № 2. URL: [http://culture.esrae.ru/pdf/2021/2\(32\)/1064.pdf](http://culture.esrae.ru/pdf/2021/2(32)/1064.pdf)
2. Boekman E. Overheid en kunst in Nederland. Amsterdam, 1989. 114 p.
3. De Rock G.J. Het museum als speelbal op de golven van het politiek-economische krachtenveld. Metropolis M. Jrg. 8. 1987. № 5/6. PP. 8–15.
4. Dit aspect is onlangs nog eens benadrukt in de Toespraak van minister Brinkman op de HCB-directeurenvergadering te Rijswijk. Rijswijk: Ministerie van WVC (interne publikatie), 15 december, 1988. P. 2.
5. Elshout D. Museumbeleid nader belicht. Boekmancahier. Jrg 1. 1989. № 2. P. 105–115.
6. ICOM: international council of museums Nitherlands. URL: <https://www.icomnederland.nl/nieuws/131-nieuwe>
7. Tillema J.A.C. Victor de Stuers. Ideeën van een individualist. Assen: Van Gorcum, 1982, 243 blz.
8. Vaessen J.A.M.F. Musea in een museale cultuur: de problematische legitimering van het kunstmuseum. Zeist, 1986. P. 100.
9. Vaessen J.A.M.F. Op zoek naar legitimiteit: een analyse en interpretative van de Nederlandse museumdiscussie 1974–1979. Tilburg, 1979. P. 13.
10. Van Eijnsbergen Th.J. Verkennend onderzoek onder musea in Nederland's-Gravenhage, 1972. P. 34.
11. Vlуг A.J.E. Spiegel van het dagelijks leven: sociaal-culturele thematentoonstellingen in Nederlandse musea 1972–1987. Amsterdam, 1988. P. 4–5.
12. Zoeklicht op zelfstandigheid: een verkenning van de mogelijkheden tot verzelfstandiging van de Rijksmusea en overige instellingen. Rijswijk: Ministerie van WVC, 1989. P. 17.

Годун В. П.

Карл Ларссон та його карикатурна замальовка «АВС або перше навчання Франсіна»

Ім'я Карла Ларссона — відомого шведського художника — асоціюється у всьому світі не тільки з досягненнями і сфері живопису другої половини ХІХ – початку ХХ ст., а і з поняттям про створення

взірцевої картини гармонійного існування людини, яке на сьогоднішній день більше відоме як скандинавський стиль життя. Саме ця людина через художні засоби, через зображення на своїх полотнах повсякдення, буднів та свят шведів створила філософську концепцію щасливого життя.

Якщо придивитись до початку життєвого шляху цієї людини, то менш за все можна розраховувати, що цей хлопчик мав розумітися на понятті про щастя. Він народився в зубожілій сім'ї, яка жила у бідному районі Стокгольма. Мати багато працювала прачкою, батько заробляв мало, та й ті гроші пропивав. Сім'я потерпала і від нестачі грошей, і від терору вічно п'яного батька [2, с. 21]. Але саме в таких умовах народився і дуже рано розкрився талант до малювання Карла Ларссона. У 13 років йому пощастило. Його шкільний вчитель переконав його подати заяву до Шведської королівської академії мистецтв. І диво сталося, його прийняли. Після закінчення цього закладу Карл Ларссон почав працювати карикатуристом у гумористичній газеті *Kasper* і художником-графіком у газеті *Ny Illustrerad Tidning* [1, с. 18].

Отже, метою статті є аналіз графічної роботи Карла Ларссона, присвяченої дитячому навчанню та вихованню.

Дійсно, найбільш відомими є незрівняні акварелі Ларссона, але, на наш погляд, слід звернути увагу на графіку майстра, де саме сконцентрований новий погляд на проблеми дитячого світу. Відомо, що на той час пануючими у всій Європі були так звані вікторіанські принципи виховання та освіти дітей. Панівною точкою зору був погляд на дітей як на малих дорослих. Система освіти була суворою. Батьки середнього та вищого класів воліли передати навчання своїх нащадків до рук педагогів, залишаючи за собою лише функцію контролю. Особливо це торкалось саме чоловіків. Вони долучались лише до формування, так би мовити, стратегії навчання, або до вирішення проблемних ситуацій. В цілому від дітей вимагали дисципліни та наполегливої праці. Всі дитячі пустощі та витівки підлягали негайному викорененню, інакше дитині приписували ярлик «нестерпної поведінки».

Звернемось до невеликої історії, намальованої Карлом Ларссоном у вигляді карикатурних замальовок під назвою «АВС або перше навчання Франсіна» [3, с. 65–69]. Кожна карикатурна замальовка, а всього в історії їх дванадцять, підписана віршиком. Історія доволі проста. Маленький хлопчик опиняється у місті, де він буває не часто. Вочевидь, сім'я живе у своєму будинку за його межами. Хлопчик бачить у вітрині магазину яскраву абетку з півником на обкладинці. Який, скоріш всього, і привернув його увагу. Мати вирішила, що

дійсно, йому вже пора познайомитись з буквами та почати читати. Абетка була придбана. Наступного дня мати почала перше заняття. Вона звернула увагу, що є приголосні звуки, почавши з «В» і «D». Вона попросила сина накреслити букву «t», але із жахом помітила, що у сина вона виходить доволі подібною до «f». Вона зауважує, що в її дитинстві такі прості речі взагалі вчили граючись. Через короткий термін знервована мама вибігає із кімнати із галасом про жахливо нерозумного хлопчика.

Весь цей час у кімнаті перебуває батько. Він змальований з палітрою у руках перед мольбертом. Слова дружини про їх сина його дуже вражають. Йому вони явно не до вподоби. Батько кидається на допомогу Франсіну, який вже ридає, і починає займатись з сином. Але через короткий час він розуміє, що безсилий у науці навчання. Розгніваний, він шпурляє абетку об стіну. Звісно, що вікторіанські правила виховання в такій ситуації потребували б жорстких мір по відношенню до дитини, яка не змогла опанувати урок. Але, якщо звернутись до останньої картинки Карла Ларссона, то перед нами — картина, яка абсолютно не вписується у вікторіанську етику поводження з дитиною. Наступного ранку маленький Франсін знаходить поміж сторінок абетки солодощі, а на задньому плані зображені його батьки, які, обійнявшись, милуються своїм сином. Сімейну ідилію відновлено.

Таким чином, ми можемо констатувати цілий комплекс нових тенденцій, які не тільки зображує, але і пропагує у своїх роботах Карл Ларссон. Це і реальна участь батьків в освіті дитини. Це сприйняття близько до серця її проблем та дитячих переживань. Розуміння, що у дитини є право на помилку, право бути дитиною. Важливо і те, що батьки зовсім не вважають, що тільки суворі методи виховання призведуть до позитивного результату. Атмосфера, яка панує в цьому домі, передана художником абсолютно майстерно. Всього дванадцять маленьких картинок. А ми можемо уявити і наступні заняття з маленьким Франсіном. І щось підказує, що через досить короткий термін дитина опанує абетку і навчиться читати. І це станеться не завдяки фізичним покаранням і примусу. А тільки через терпіння батьків і їх любов.

1. Koster H. C. The world of Carl Larsson. Iowa: Penfield Book, 2003. 193 p.
2. Larsson C. Jag. Självbiografi. Stockholm: Brunkman & Bergöö, 2013. 239 p.
3. Zonnegloren H. Carl Larsson. Vertaald en Bewerkt door Theodor Duquesnoy. Den Haag: Uitgeverij Sirius en Siderius B.V., 1980. 80 p.